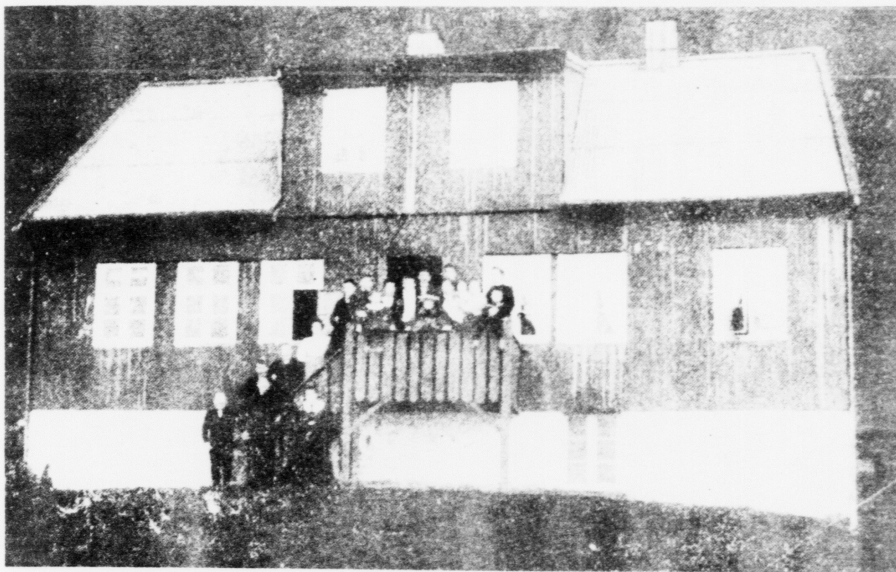

Skúlin í Føgrulið

ur OVSEINT. EITT VALGBÍLÆTI, sum eisini stóð í TINGAKROSSI í 1910 og kom út í bók sama árið. Henda bók er ætlandi eisini skrivað norðuri á Skarði. Rasmus var í holt við at gera eina roknið, meðan hann var í Føgrulið. Hon varð prentað í 1916. R. Rasmussen og M. A. Jacobsen stóðu fyri.

Rasmus Rasmussen stovnaði saman við A. C. Evensen og A. Degn »Hitt føroyska Bókmentafelagið« í 1908, og hetta felag, sum vardi í fimm ár, gav nógvar bókur út, sum fingi alstóran týðning. Hugsíð bert um bókur frá J. Dahl, A. C. Evensen, R. Rasmussen og Sverra Patursson frá hesi tíð.

Tað bókmentliga arbeiðið í Føgrulið var undangonguverk, og tey, sum higar komu á skúlan, komu í mongum førum at gerast móðurmálsins stuðlar í komandi árum. Sum dømi kann H. A. Djurhuus verða nevndur. Hann var næmingur her veturin 1901–02, og vit kunnu siggja, at yrkingasavn hansara UNDIR VIÐUM LOFTI byrjar við árinum 1901. — Í TINGAKROSSI standa greinir og yrkingar frá hesi somu tíð í Føgrulið, sum bæði Símun og Rasmus eiga. Og ikki er at gloyma røður, sum teir hildu á fólkafundum í Samkomuhúsinum ella frásagnir frá fundum har og í Føgrulið og eisini av bygd aðrastaðni.

Norðoyingar valdu Símun inn á ting fyri Sjálvstýrisflokkinn í 1906, og hann var tingmaður teirra til 1913. Árið eftir valdu teir Rasmus, sum sat sum teirra maður til 1927. Tá ið háskúlans fyrstøðumaður kom upp í politikk í 1906, kom háskúlin at merkja ein kaldan gjóstur

frá teimum ráðandi, meir enn verið hevði fyrr. Hetta er tó ein onnur søga, sum ikki skal verða komið nærri inná her.

Háskúlin verður fluttur

Tey 10 árin, háskúlin var á Borðoyinni, hevði hann 198 næmingar. Á 10 vetrarskeiðum høvdu 124 næmingar verið, á 9 summarskeiðum 74. Hægsta næmingatalið var 19 veturin 1901–02, lægst var tað summørini 1905 og 1906, tá tað var niðri á 4. Á báðum teimum fyrstu skeiðunum vóru gentur og dreingir saman, men frá sumrinum 1901 vóru gentur fyri seg summarskeiðini og dreingir vetrarskeiðini. Broytingin kom av hólviðurskiftunum í Føgrulið.

Ein ávist mótstøða hevði verið imóti, at bygt varð í Føgrulið. Har var gott og vakurt á sumri, men øðrvisi var á vetri. Fjall var at fara uppum, tá ikki var farandi við báti til Klaksvíkar, um neyðugt gjørdist t.d. í kava ella ruskveðri at ganga ímillum. Stórir báti var tað, at skúlin fekk telefonsamband í 1907. Longu í 1901 skivar FØROYINGATÍÐINDI, at háskúlin skal flytast. Blaðið veit at siga, at nógvar grundir eru fyri tí, fólk eru heldur enn ikki ónøgd við staðið, tí trupult er at koma frá og til. Menn hava fingið eyguni upp fyri, at Fagralið er ikki tiltrekkjandi fyri føroyingar, sum ynskja kundi verið. Bæði tey, sum eru næmingar og onnur, sum koma hagar at vitja, halda hetta. Nú hava lærararnir, sigur blaðið, eisini sæð hetta. Blaðið mælir tó fólk til at styðja skúlan, so leingi hann er har, men hann má fáast burtur hað-

ani. — Tá hetta varð sagt, var skúlin bert eitt ára gamal í liðini. Sjálvsagt varð eingin skúli fluttur, men greinin, sum helst varð skrivað av Andras Sámalsen, prógvar, at mótstøða móti staðnum má hava verið. Tað tykist eisini, at háskúlamenninir skjótt sóu, at trupulleikarnir komu at gerast størri, enn teir høvdu roknað við. Sverri Patursson, sum var blaðstjóri á FUGLA-FRAMA 1898–1902, royndi at gera sitt til, at skúlin fekk undirtøku. Í 1901 skrivaði hann ferðafrásøgn frá vitjan síni í Føgrulið og gav skúlanum og manning hansara sitt besta viðmæli. Sama ár varð hann av ungmannafeløgnum valdur at fara út um landið at halda

røður um háskúlamálið fyri at vekja meiri ans fyri háskúlans týðningi. Tilgongdin niður á danskar háskúlar steðgaði tó ikki, tí í tíðarskeiðinum 1902–09 fóru 60 gentur og 28 dreingir hagar, meðan 54 gentur og 63 dreingir vóru næmingar í Føgrulið.

Tá ið avgjørt var í 1909 at flyta til høvuðsstaðin, og stórir basarar skuldi haldast har suðuri, skrivaði A. Sámalsen grein í DIMMALÆTTING um háskúlamálið. Nú vóru bæði hann og Símun av Skarði løgtingsmenn, tó hvør í sínum flokki. Greinin, sum er politisk og vend móti háskúlans manning og virksemi skúlans, sigur m.a.: Nóg av teimum, sum í síni tíð gleddist yvir, at háskúlamálið

skuldi plantast í føroyska jorð, kendu seg ógvuliga illa við, tá ið tey frættu, at fyrstøðumenninir ikki vildu lurta eftir teimum, sum boðu teir lata vera at seta skúlan á eitt so avbyrgt stað sum Fagralið er. Menn hildu seg vita, at háskúlin kom at hava nóg mikið at stríðast imóti her í oyggjunum, sjálvt um skúlin varð settur á høgligasta stað í miðjum landi. Nú hava háskúlamenninir sæð hetta, og tí skal skúlin flytast.

Næmingarnir høvdu fingið studning gjøgnum árin. T.d. kann siggjast, at í 1905 fingi teir 65 kr. í part, meðan tey, ið fóru á danskar háskúlar fingi 100 kr. ella 110 kr. hvør. Háskúlin sjálvur hevði fingið nakað. Siggjast kann í blaðunum, at t.d. tá ið skúlin flutti, hevði tingið havt til viðgerðar studning til háskúlan og navigasjonsskúlan hjá Ryving-Jensen. Mælt var til, at háskúlin fekk 1200 kr., meðan skúlin hjá Ryving-Jensen fekk 2000 kr. Tey fyrru árin fekk háskúlin munandi minni, og hann mátti senda umsókn á hvørjum ári.

Sum frá leið í Føgrulið gjørdist tað greitt, at skúlahúsin vóru ov litil til næmingar og tvær familjur, og støða mátti takast til, hvat gerast skuldi. Tað almenna kundi ikki fáast at bera kostnaðin av skúlabygginginum, tað var greitt. At fara undir at byggja upp í skúlan, hevði tað við sær, at heitast mátti aftur á fólk úti um landið at styðja peningliga. Men háskúlamenninir vistu við sær, at mong av teimum trúgvu væl-vildarfólkum skúlans

gjøgnum árin høvdu tað áskoðan nú, at skúlin mátti fáast á eitt heilt nari stað, um honum skuldi unnast vøkstur og gagna sum skúli fyri at lúgva fólk. At lærararnir høvdu hava sæð væl fyri hetta, at best var at flyta hann vera rætt, men hetta sagt enn gjørt. Eftir aðrastaðni frá hava tað verið viðvirkandi til, at hann fór suður til Havnar, og vit siggja, at Símun í Vági, sum hevði verið høgri hond skúlans her norðuri og verið stjórnlímur, síðan hann gjørdist sjálveigandi stovur í 1904, segði seg úr myndini. Hann hevur helst verið hart imóti, at skúlin fór av oynni. Tað har tó helst illa til at fara út um landið at savna peninginn til at byggja fyri her norðuri, kann ætla, tí mótstøðan aðrastaðni hevur verið ov stór. Har aftur imóti hava viðmælinir og áskoran at flyta suður til høvuðsstaðin verið so mikið betri og størri, at tikið varð av. Hetta var jú eitt stórt peningamál. Sostatt varð skúlin fluttur til Havnar og settur úti á Frælsinum, har hann varð gjørdur tvær ferðir so stórir sum her norðuri. Eftir stóðu og standa enn grundirnar í Føgrulið. Háskúlans søga hevði fingið enda her í Norðuroyrum.

Toftirnar í Føgrulið